

Збирка на ветувачки практики за борба против говорот на омраза на национално ниво

Управен комитет за антидискриминација, диверзитет и инклузија (CDADI)

Управен комитет за медиуми и информатичко општество (CDMSI)

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Збирка на ветувачки практики за борба против говорот на омраза на национално ниво

Управен комитет за антидискриминација, диверзитет и инклузија (CDADI)

Управен комитет за медиуми и информатичко општество (CDMSI)

Мислењата изразени во ова дело се одговорност на авторот и не мора да ги одразуваат официјалните ставови на Советот на Европа.

Дозволена е репродукција на извадоци (до 500 збора), освен за комерцијални цели сè додека интегритетот на текстот е сочуван, извадокот не се користи вон контекст, не се даваат нецелосни информации или генерално не се наведува читателот во погрешен правец во однос на природата, опсегот или содржината на текстот. Секогаш мора да се наведе изворниот текст на следниов начин, „© Совет на Европа, 2026“.

Сите други барања во врска со репродукцијата/преводот на целиот или делови од документот, треба да се достават до Одделението за комуникација, Совет на Европа (F-67075 Strasbourg Cedex или publishing@coe.int).

Целата друга кореспонденција во врска со оваа публикација треба да се упати на: Одделение за антидискриминација и инклузија на Советот на Европа.

Совет на Европа,
Avenue de l'Europe
F-67075 Strasbourg Cedex France
E-mail: cdadi@coe.int

Дизајн на насловната страна: Одделение за документи и производство на публикации (ДПДП) Совет на Европа

Фотографија: Shutterstock
и Совет на Европа

Оваа публикација не е лекторирана од страна на уредничкиот оддел на Советот на Европа со цел да се отстранат можни печатни и граматички грешки

Совет на Европа, Октомври 2026,
Печатено во Советот на Европа

АЛАТКА ЗА САМООЦЕНУВАЊЕ

1. ОПСЕГ, ДЕФИНИЦИЈА И ПРИСТАП

Клучна цел бр. 1 – Постои сеопфатен пристап кон говорот на омраза во рамките на човековите права, демократијата и владеењето на правото (чл. 1-6 од CM/Rec(2022)16).

Дејство 1.1 – Признаени се широк спектар на реални или припишани лични карактеристики или статус, како што се: „раса“, боја, јазик, религија, националност, национално или етничко потекло, возраст, попреченост, пол, родов идентитет и сексуална ориентација.

- ☐ Дали препознавате помалку од 6 од личните карактеристики наведени погоре?

Дајте приоритет на активностите за активно разгледување дали списокот на признати карактеристики треба дополнително да се прошири за да ги вклучи сите оние идентификувани во чл. 2 од CM/Rec(2022)16.

- ☐ Дали препознавате 10 или повеќе од личните карактеристики наведени погоре?

Размислете за проширување на списокот на признати карактеристики за да ги вклучите сите оние идентификувани во чл. 2 од CM/Rec(2022)16.

- ☐ Дали ги препознавате сите заштитени карактеристики наведени погоре?

Погрижете се да воведете процедури за редовно прегледување на опсегот на заштитени карактеристики, така што тие ќе останат во согласност со постојните меѓународни стандарди, извештаи за следење и упатства.

Дејство 1.2 – Воспоставени се низа соодветно калибрирани мерки за ефикасно спречување и борба против говорот на омраза, во зависност од неговото ниво на сериозност (чл. 3 од CM/Rec(2022)16).

- ☐ Дали вашите постојни закони и политики доволно ги разликуваат навредливите или штетните видови изразување кои не се доволно сериозни за легитимно ограничување според Европската конвенција за човекови права?

Прегледајте ги законите и политиките во согласност со релевантната судска практика на Судот и, каде што е релевантно, размислете за спроведување неправни мерки, вклучително и контра и алтернативен говор, образование и подигање свесност.

- ☐ Дали користите целосен спектар на правни мерки, вклучувајќи граѓански, административни и кривични мерки?

Размислете за понатамошно развивање на административните, граѓанските и кривичните одредби поврзани со говорот на омраза.

Дејство 1.3 – Заеднички и координиран пристап на повеќе чинители за говорот на омраза (чл. 5 од CM/Rec(2022)16).

- ☐ Дали сите релевантни чинители се запознаени со вашиот пристап и се вклучени во борбата против говорот на омраза?

Размислете за воспоставување механизми за редовна размена на информации, координација и активности за мониторинг со релевантните чинители, вклучувајќи јавни службеници, медиуми, интернет-посредници, граѓански организации и целните групи на говор на омраза.

- ☐ Дали сите ваши закони, политики и други одговори се темелат на ставовите и искуствата на целните групи на говор на омраза?

Активно пристапете до засегнатите лица за да ги вклучите нивните гледишта во законите, политиките и другите мерки против говорот на омраза.

2. ПРАВНА РАМКА

Клучна цел 2 – Правните мерки за борба против говорот на омраза на интернет и офлајн обезбедуваат ефикасна заштита за таргетираните лица, а истовремено го почитуваат правото на слобода на изразување со признавање различни нивоа на сериозност и со доследна примена на ефективни правни и практични гаранции против злоупотреба (чл. 7 и сл. од CM/Rec(2022)16).

Дејство 2.1 – Кривичното право се применува доследно, како последна мерка и само за најсериозните изрази на говор на омраза.

- ☐ Дали вашето национално кривично право јасно дефинира кои изрази на говор на омраза подлежат на кривична одговорност, во согласност со релевантните задолжителни и незадолжителни меѓународни стандарди?

Воспоставете процедури за редовен преглед на националното кривично право за да обезбедите целосна усогласеност на вашите обврски со меѓународните стандарди, особено ICERD, Конвенцијата за геноцид, Дополнителниот протокол кон

Конвенцијата за сајбер-криминал, Рамковната одлука EUFD 2008/913/JHA, судската практика на Европскиот суд за човекови права, Општата регулатива бр. 7 на ECRI за националното законодавство за борба против расизмот и расната дискриминација, како и Објаснувачките меморандуми на овие документи и релевантните општи и специфични препораки за земјата од телата за мониторинг на Советот на Европа, ООН и други меѓувладини организации. Размислете и за ратификација на дополнителни инструменти.

- ☐ Дали истрагите се спроведуваат ефикасно во случаи кога постојат оправдани сомневања за кривично казнив говор на омраза офлајн или онлајн?

Воспоставете процедури за редовен преглед на истрагите од полицијата, обвинителството и други тела за да се уверите дека се способни да ги утврдат релевантните факти да утврдат дали изразувањето ги исполнува законските одредби за говор на омраза и да доведат до ефективни санкции преку непристрасна анализа на сите релевантни елементи. Каде што е потребно, изменете ги процедурите за подобрување на ефективността, решителноста и непристрасноста.

- ☐ Дали вашето законодавство против дискриминација се применува на сите форми на говор на омраза забранети со кривични, граѓански или административни закони?

Проширете го опсегот на заштита што ја нуди вашето законодавство против дискриминација, така што сите таргетирани лица ќе можат да добијат правна заштита без да поднесат жалба до органите за спроведување на законот.

Дејство 2.2 – Постојат мерки за заштита на правото на слобода на изразување (чл. 8 од CM/Rec(2022)16).

- ☐ Дали постојат процедури за спречување законите за говор на омраза да ја попречат јавната дебата и да ги замолчат критичките гласови, политичките противници или малцинствата?

Активно пристапете до политичките опозициски партии, критичките гласови во медиумите, малцинствата и другите маргинализирани групи за да ги вклучите нивните перспективи во законите, политиките и другите одговори на говорот на омраза.

Тесно соработувајте со правни професионалци за да се уверите дека правната рамка дозволува ограничувања само кога целосно се исполнуваат барањата од член 10 став 2 од Европската конвенција за човекови права и релевантната судска практика.

Дејство 2.3 – Ефективна правна заштита од говор на омраза е обезбедена според граѓанското и административното право, особено општото право за деликтни дела, законот против дискриминација и законот за административни прекршоци (чл. 13 од CM/Rec(2022)16).

- ☐ Дали вашите граѓански и административни правни средства за говор на омраза вклучуваат надомест на штета, бришење, блокирање, судска забрана и објава на признавање дека изјавата претставувала говор на омраза, како и административни казни и одземање дозвола?

Размислете за измени за проширување на достапните правни средства.

- ☐ Дали јавните органи или институциите имаат законска обврска активно да го спречуваат и да се борат против говорот на омраза и неговото ширење, како и да промовираат толерантен и инклузивен говор?

Размислете за воведување такви законски обврски и за нивна редовна проверка со вклучување на други релевантни чинители, вклучително и оние кои се цел на говор на омраза.

Дејство 2.4 – И државните и недржавните актери, вклучувајќи интернет-посредници, имаат дефинирани улоги и одговорности за оценување, истражување и борба против говорот на омраза на интернет, што е во согласност со стандардите за човекови права и обезбедува правично судење (чл. од 16 до 26 од CM/Rec(2022)16).

- ☐ Дали законодавството јасно ги разликува улогите и одговорностите на државните органи (полиција, обвинителство, регулаторни тела, независни национални институции за човекови права и телата за еднаквост) и приватните актери (медиуми, релевантни интернет-посредници, саморегулаторни тела и организации на граѓанското општество, вклучувајќи ги и таканаречените доверливи пријавувачи) за преглед, пријавување и реагирање против говорот на омраза (чл. 17 од CM/Rec(2022)16)?

Вклучете ги сите клучни чинители (и државни и приватни актери) во редовниот преглед на постојното законодавство за да се уверите дека е јасно дефинирано, разбрано и спроведено.

- ☐ Дали интернет-посредниците имаат законски обврски да спречуваат ширење на говорот на омраза, со транспарентни и фер процеси на отстранување и механизми за жалби за да се обезбеди одговорност и заштита на правата на корисниците (чл. 22 од CM/Rec(2022)16)?

Соработувајте со клучните чинители за да се уверите дека интернет-посредниците ги разбираат своите обврски за човекови права и дека имаат воспоставено мерки за спроведување и преглед на овие обврски во нивните механизми за отстранување и жалба.

- ☐ Дали законските и регулаторните рамки спречуваат прекумерна усогласеност или дискриминаторска примена?

Погрижете се интернет-посредниците да не се сметаат за одговорни доколку, по внимателна фактичка и правна проценка, не отстранат содржина која подоцна од надлежните органи е оценета како прекршување на кривичното, граѓанското или административното право ИЛИ отстранат содржина која подоцна е оценета како законска.

3. ПРЕПОРАКИ УПАТЕНИ ДО КЛУЧНИТЕ АКТЕРИ

Клучна цел 3 – Клучните актери работат заедно за да промовираат култура на човекови права и толеранција, осудувајќи го говорот на омраза и почитувајќи ја слободата на изразување (чл. 28-54 од CM/Rec(2022)16).

Јавни функционери, избрани тела и политички партии

Дејство 3.1 – Јавните функционери, избраните тела и политичките партии го осудуваат говорот на омраза и ги промовираат вредностите на човековите права, вклучително и слободата на изразување.

- ☐ Дали јавните функционери, избраните тела и политичките партии доследно и јавно го осудуваат говорот на омраза и ги интегрираат вредностите на човековите права во нивните комуникации и политики?

Соработувајте со релевантните чинители за промовирање култура на човекови права за изработка или преглед на кодексите на однесување и процедурите за жалби или санкции.

Интернет-посредници

Дејство 3.2 – Интернет-посредниците го идентификуваат и ублажуваат говорот на омраза преку транспарентни политики за модерирање содржини усогласени со човековите права.

- ☐ Дали интернет-посредниците воспоставиле и транспарентно ги комуницирале практиките за модерирање содржини кои се водени од стандардите за човекови права и вклучуваат човечки надзор?

Развијте и спроведете сеопфатен процес на проценка на човековите права за постојните и новите политики за модерирање содржини. Ова треба да вклучува редовни прегледи од независни експерти и консултации со граѓанското општество за да се обезбеди дека политиките се ефикасни, транспарентни и ја почитуваат слободата на изразување, а воедно се борат против говорот на омраза.

Медиуми

Дејство 3.3 – Медиумите промовираат јавна дебата усогласена со културата на човекови права, обезбедувајќи соодветна и разновидна застапеност.

- ☐ Дали медиумските стратегии за известување активно го избегнуваат говорот на омраза, а воедно промовираат култура на човекови права и им обезбедуваат глас на различните заедници?

Охрабрете ги независните регулатори и телата за корегулација и/или саморегулација на медиумите да изработат и спроведуваат етички кодекс за новинарите и медиумите, кој вклучува упатства за известување за чувствителни прашања поврзани со говорот на омраза. Овој кодекс треба да поттикне одговорно новинарство кое ги почитува различностите и избегнува стереотипи, со редовни обуки за медиумски професионалци на овие теми.

Граѓански организации

Дејство 3.4 – Граѓанските организации развиваат стратегии за ефективна борба против говорот на омраза преку соработка на клучните чинители.

- ☐ Дали граѓанските организации развиле специфични политики против говорот на омраза и се вклучиле во ефикасни партнерства за подобрување на овие напори?

Организирајте заеднички проекти или мрежи за размена на најдобри практики, ресурси и стратегии за борба против говорот на омраза меѓу граѓанските организации. Ова треба да

вклучува партнерства со владини тела, интернет-посредници и медиуми за координирање на напорите и засилување на влијанието.

4. ПОДИГАЊЕ СВЕСНОСТ, ОБРАЗОВАНИЕ, ОБУКА И УПОТРЕБА НА КОНТРА И АЛТЕРНАТИВЕН ГОВОР

Клучна цел 4 – Развој и спроведување иницијативи за подигање свесност, образование, обука и употреба на контра и алтернативен говор за спречување и борба против говорот на омраза (чл. 44-54 од CM/Rec(2022)16).

Дејство 4.1 – Усвојување повеќеслојна стратегија за адресирање на корените на говорот на омраза преку образование и подигање на јавната свест.

- ☐ Дали се спроведени сеопфатни иницијативи за подигање свесност и образование за да се информира јавноста за природата, последиците и начините за борба против говорот на омраза (чл. 45-47 од CM/Rec(2022)16)?

Соработувајте со клучните чинители за да развиете кампањи за подигање на јавната свест што користат различни медиумски платформи за образование на јавноста за говорот на омраза, неговото влијание врз општеството, достапните мерки за правна заштита и важноста на контра-говорот.

Акција 4.2 – Зајакнување на образовните иницијативи и иницијативи за подигање на свеста на децата и младите со цел да развијат вештини за разбирање и справување со говорот на омраза.

- ☐ Дали постојат сеопфатни образовни иницијативи за децата и младите лица да се справат со говорот на омраза и офлајн и на интернет, интегрирајќи го образованието за човекови права, демократското граѓанство и медиумската писменост во нивните наставни програми (чл. 47-48 од CM/Rec(2022)16)?

Соработувајте со едукатори, родители, старатели, младински работници, како и со деца и млади лица за интегрирање на образованието за човекови права, демократското граѓанство и медиумска писменост во наставните програми и за опремување на децата и младите со потребните вештини за ефикасно препознавање и реагирање на говорот на омраза.

Дејство 4.3 – Зајакнување на капацитетите и вештините кај професионалците и јавноста за идентификување, спречување и борба против говорот на омраза

- ☐ Дали постојат насочени програми за обука за професионалци и пошироката јавност за ефикасно идентификување, спречување и реагирање на говорот на омраза (чл. 49-52 од CM/Rec(2022)16)?

Соработувајте со клучните чинители за да развиете и разгледате програми за обука за органите на редот, судството, едукатори и медиумски персонал, кои ќе се фокусираат на идентификување на говорот на омраза, разбирање на неговите ефекти и примена на стратегии за борба против него.

Дејство 4.4 – Промовирање иницијативи за контра и алтернативен говор

- ☐ Дали се вложени напори за поддршка и охрабрување на употребата на контра-говор и алтернативен говор од јавните личности, медиумите и граѓанското општество (чл. 53-54 од CM/Rec(2022)16)?

Соработувајте со клучните чинители за да развиете и вреднувате иницијативи што им овозможуваат на јавните личности, медиумите и граѓанското општество активно да се вклучат и да го промовираат контра-говорот.

5. ПОДДРШКА ЗА ЛИЦАТА КОИ СЕ МЕТА НА ГОВОР НА ОМРАЗА

Клучна цел 5 – Сеопфатна поддршка на оние кои се цел на говор на омраза (чл. 55-57 од CM/Rec(2022)16)

Дејство 5.1 – Создавање системи за поддршка за жртвите на говор на омраза и оние кои се цел на говор на омраза, преку понуда на психолошка, медицинска и правна помош што е лесна и пристапна за користење.

- ☐ Дали постојат лесни за користење услуги за поддршка за жртвите и лицата кои се мета на говор на омраза, како што се правна помош, советување и информации за нивните права?

Соработувајте со граѓанските организации и другите клучни чинители за да понудите услуги како бесплатна правна помош, советување и едукација за правата, така што ќе се погрижите тие да се достапни за сите, на различни јазици и приспособени на различни возрасти и родови.

6. СЛЕДЕЊЕ И АНАЛИЗА НА ГОВОРОТ НА ОМРАЗА

Клучна цел 6 – Следењето, прегледот и анализата на дисегрегираниите податоци за говорот на омраза ги поддржуваат стратегиите за негово спречување и борба (чл. 58-61 од CM/Rec(2022)16).

Дејство 6.1 – Следење и анализа на говорот на омраза со детални и раздвоени податоци што ги почитуваат стандардите за човекови права и приватност и ги опфаќаат и илегалниот но, и штетниот говор.

- ☐ Дали се воспоставени механизми за детално следење, анализа, преглед и јавно споделување инциденти на говор на омраза, со почитување на приватноста и со фокус на влијанието врз различните раздвоени демографски групи?

Соработувајте со клучните чинители за да воспоставите и разгледате методи за собирање, проучување и споделување детални и раздвоени информации за говорот на омраза што ги почитуваат приватноста и човековите права

7. НАЦИОНАЛНА КООРДИНАЦИЈА И МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Клучна цел 7 – Политиките за спречување и борба против говорот на омраза се доследно и добро координирани за да овозможат меѓусебно засилување на практиките во рамки на и меѓу државите членки (чл. 62-63 од CM/Rec(2022)16).

Дејство 7.1 – Државите членки поттикнуваат национална координација преку редовни, отворени и широки консултации со сите чинители и соработуваат на меѓународно ниво за усогласување на правните стандарди и практики за борба против говорот на омраза, почитувајќи ги и спроведувајќи ги глобалните и европските стандарди и практики.

- ☐ Дали се воспоставени механизми за континуиран, транспарентен дијалог со чинители и меѓународна соработка за усогласување на стратегиите за спречување и борба против говорот на омраза со глобалните стандарди?

Воспоставете јасен систем за редовни дискусии со широк спектар на релевантни чинители во вашата држава и создајте или приклучете се на можности за соработка со други држави членки преку меѓународни организации, мрежи или партнерства.

Оваа алатка за самооценување е развиена за да се олесни спроведувањето на Препораката CM/Rec(2022)16 за борба против говорот на омраза од страна на земјите-членки и клучните засегнати страни. Алатката за самооценување е наменета да поттикне рефлексивен и критички дијалог. Организирана е во седум поглавја во согласност со Препораката CM/Rec(2022)16. Во рамки на секое од поглавјата, алатката идентификува клучна цел и релевантни мерки за дејствување. Овие цели и мерки треба да се читаат заедно со соодветниот дел на Препораката и нејзиниот придружен Објаснувачки Меморандум. Секоја акциска точка содржи серија рефлексивни потсетници кои овозможуваат на корисниците на алатката да имаат критичка проценка на нивната постоечка практика, со предложени мерки за следење наведени под нив. Оваа алатка за самооценување е развиена како дел од збирката на ветувачки практики за борба против говорот на омраза на национално ниво, заеднички изработена од Управниот комитет за антидискриминација, диверзитет и инклузија (CDADI) и Управниот комитет за медиуми и информатичко општество (CDMSI) на Советот на Европа.

Спречувањето и борбата против говорот на омраза претставуваат специфични предизвици во сите земји-членки на Советот на Европа. За ефикасно и сеопфатно справување со говорот на омраза преку човековите права, Комитетот на Советот на Европа ја усвои Препораката CM/Rec (2022)16 за борба против говорот на омраза во мај 2022 година. Оваа Препорака дава насоки за земјите-членки да спроведат сеопфатен збир на легислативни и нелегислативни мерки. Се темели на меѓународните стандарди за човекови права и релевантната судска пракса на Европскиот суд за човекови права и обрнува посебно внимание на онлајн средината која содржи поголем дел од денешниот говор на омраза. Препораката, исто така, се однесува на други клучни чинители, вклучувајќи јавни службеници, избрани тела и политички партии, интернет посредници, медиуми и организации на граѓанското општество.

Дознајте повеќе за
Препораката и работата на
Советот на Европа за борба
против говорот на омраза

Прочитајте ја Збирката на
ветувачки практики за борба
против говорот на омраза
на национално ниво од
Комитетите CDADI/CDMSI

Советот на Европа е водечка организација за човековите права на континентот. Таа има 46 држави членки, вклучувајќи ги сите членки на Европската унија. Сите држави членки на Советот на Европа ја потпишаа Европската конвенција за човекови права, која претставува меѓународен договор за заштита на човековите права, демократијата и владеењето на правото. Европскиот суд за човекови права ја следи примената на оваа конвенцијата од страна на државите членки.

www.coe.int

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE